

Nemzeti Társalkodó.

Julius' 28-dik napján 1852.

A' szépmívek által okozott gyönyörről.

Második értekezés.

Addig is míg jelen vagy jövő psychologusink szorosabban meghatároznak mi-vóltát azon titkos erőnek, lénynek, valóság-nak mely a' legbámúlandóbb erőmivet, az érzéki természet legfőbb remekét, földi sár-házunkat eleveníti: nevezzük azt léleknek, szellemnek vagy akarmely talán még ezután feltalálendő névvel, ítéljük anyagnak vagy nem anyagnak — minden esetben rendületlen sőt ostromlatlan elevnek felvehet-jük, hogy annak fő eleme a' *munkásság*; e' lévén egyetlen egy jel, melynél fogva akar-mi erőnek létéről megbizonyosodhatunk. Oly jel ez azonban, mely minden más erővel a' természetben köz, azért is a' hatást vagy munkásságot a' lélek megkülönböztető tulaj-donának nem mondhatom.

Tovább menyek tehát, 's minden gon-dolkodó ember saját meggyőződésére utalva, az öntudatot veszem-fel második ismértető jelül. De hát ezt nem tapasztaljuk é kétel-hetetlen jeleknél fogva mind nevedő mér-

tékben minden állathban az egyszerű 's szinte csak végétáló polypustól a' csaknem emberi eszet mutató ügyességü éléfántig, vagy az állatiság kedvellőjítől annyira 's gyakran oly méltatlan magasztalt kutyáig? A' kétségkívül igenelő felelet kénszerit még egy bátortalan előlépést tennem, és skeptikusabb ólvasóim ellenmondásától tartva, az önkényt, a' szabad akaratot *) postulálnom az *emberi lélek megkülönböztető sajátságának*.

Ezen szédítő magasságról (vagy inkább méjségből) visszavonúlva, a' tapasztalás segédkarján vezetett szemlélődés biztosabb alapján állapodom-meg, 's ama még oly kevésé ismert erő munkásságának fő nemeit számlálom elé röviden; de csak azokat, melyek a' kül tárgyak megismerését eszközlik 's öszvesen ismerő tehetségnek hivatnak.

Első munkássága lélkünkben a' felfogó és az attól csak theoriában és szóval, de képzetben és valósággal meg nem különböztethető, *ábrázoló tehetség*.

Ezen csuda varázs veszszőt, mely a' természet minden hozzájárúlható 's érzőeszközink által elfogadható kincseit előttünk felnyitja, — ezt a' tágos rámat, mely mintegy tündér tükör, az egész világot minden kellemeivel magába foglalni képes, és azért az embernek méltán kis világ nevet adat, — ezen áldott adományát egy teremtményeit szerető jóltévő istenségnek számtalan bölcselkedők

*) Itt nem az erkölcsi szabad akarat értetik.

próbálták felfejteni és megmagyarázni, mi-
 olta, a' józanabb útra tért philosophia el-
 hagyva az egeket az emberek házaikba ve-
 zettetett-bé Socratestől, 's az emberek lélek és
 szív rejtekeit választotta nyomozásai tárgyául.
 De, fájdalom! itt is megtörtént az, a' mi-
 nek majd mindég meg kell történni, vala-
 hányszor, annak a' mi van, előadásától egy-
 gyel tovább akarunk lépni, 's ezen kérdést
 teszszük: Miért van? Miként van? A' ter-
 mézet, isméretink minden tárgyában, szá-
 zadok folytában is csak alig enged lopva egy
 fél pillantatot vetni titkos mivhelyébe, 's
 mivel az ember örömet szeretne mindent
 egészen tudni, és néha esztelen felfúvalkodá-
 sában el is hiteti magával hogy vágya' vég-
 czélját elérte, (holott talán mint ama Saisi
 ifju elvakulva, ájultan rognék-le az igazság
 lepletlen képe előtt) — altételeket — hypo-
 thesiseket — gondol tudománya alapítására
 vagy kiegészítésére. Már pedig az altételek
 feneklő tudomány, ha pompásabb alkotásu
 volna is a' rhodusi colossusnál, csak suhadó
 homokra alapított épület, és, mivel az ideák
 világában is vannak viharok és szélveszes há-
 boruk, a' legelső földrengésre öszveomolható.
 Innen származott az, hogy majd minden phi-
 losophus szerencsés következéssel dolgozott
 megelőzői alkotmányainak lerontásában, de
 a' magáét állandóvá 's rendithetetlenné ten-
 ni még egyik sem tudta.

Aristoteles igen szerencsés festésben tu-

dá előadni a' lélek ábrázoló tehetségét, egy tiszta írotáblának (tabula rasa) képzeltevéen azt, melyen a' kül tárgyaknak az öt érzékek csatornájin hozzá folyt képei lerajzolódnak. Ezen ideát több, újabb, nevezetesen ángol és frantz bölcsekedők magokévé tévéen tovább kifejtették, 's számos, noha gyakran egy oldalú, 's meg nem állható következtetéseket húztak-ki belőle. Az érintett egyoldaluságnak pedig oka az, hogy a' különben tiszteletünket 's örök hálánkat érdemlő

pater et juvenes patre digni

úgy jártak mint az a' mechanicus, ki gépelyei ereje felszámításában elfelejtené hogy hypomochliona nem matematikai pont, és emelőji nem csupán gondolatban húzható rigida linea, és ennél fogva a' száz mázsát emelendő erőmív, húsznak megmozdítására sem lenne elégséges. Így az említett philosophusok annyira elfelejték a' lélek felfogó tehetségét a' külső tárgyak bényomásától külön válva szemlélni, 's annak az ábrázolatok formálására szükséges erejét és segédjét calculussokba felvenni, hogy szoros következtetéssel szeréntek az emberi lélek nem lenne egyéb ideák gyüleményénél, a' mint ezt a' legújabb consequensebb és rendszerebb materialista Azaïs világos szókkal ki is mondja és állítja. A' halhatatlan emlékezetű Kantnak vala dicsőssége legelébb a' kijelelt nevezetes hijányt felfedezve, megmútatni hogy a' legcsekélyebb ábrázolat formálására is az emberi elme munkásságának és a' kül-

Azaïs

tárgyak bényomásának költsönös együtt hatása múlhatatlanul szükséges. Ezen megfoghatatlan együtthatás mivoltának, 's mind két részről való mértékének meghatározása sok tudós olajba sok álmatlan éjbe fog kerülni, 's még is-talán örökre megfejtetlen problémának marad: nekünk célunkra elég azt tudni, hogy lelkünk nem csak mint tükör felfogja az érzéki dolgok képeit 's ábrázolatit, hanem ezen másolatokat, mint egy reneteg tár, magában tudattal és tudat nélkül meg is tartja, 's ottan-ottan a' kül tárgyak újabb jelenléte 's behatása nélkül is felelevenitni képes, mely munkájáért emlékező tehetségnek vagy reproductiv képző erőnek hivatik. Az ábrázolatok újra felelevenítésére egy felettébb fontos segédeszközzel él a' bölcs természet, melynek neve a' philophia nyelvén ideák tár-sítása (associatio idearum). Ez abban áll, hogy két vagy több kép közzül, melyeket ábrázoló tehetségünk akar ürben akar időben szomszédoson fog fel, 's titkos tárában, ha úgy szólhatok hunyva tart, egyiknek felébresztése a' többinek is megújulását vonja maga után. A' természet ezen elmés kezelésére Locke tett elsőben figyelmessé; de ha ő Kepler volt az ideák alkotmányára nézve, nem támadt még utánna Newton, ki az ideák tár-sítását mint a' pszichologiai világ gravitatioja törvényét felkapván, azt oly sok eddig elő megfoghatatlan lelki jeleneteknek (melyek előtt jelen philosophiánk elnémúl)

világosítására és megértetésére használja 's alkalmaztassa. *)

Az eléadott lelkierők, öszvesen az iskolától úgy nevezett alsóbb ismerő tehetség által egybe gyűjtött ábrázolatok csoportja nem egyéb egy rendetlen, idomtalan 's egészen csak a' kültárgyak befolyása 's hatalma alatt lévő tömegnél,

rudis indigestaque moles
mindaddig míg hozá nem járúl az isteni szikra mely abba a' zavarodott Chaosba rendet teremtsen, a' mennyei szellem mely abba a' meredt testbe élő léleknek lehelletét fúvalja — az ész vagyis gondolkodó erő, akar az előbbenivel ellenbe téve úgy nevezett felsőbb ismerő tehetség. Mint ama magasságos szózat megdördültével: *legyen világosság!* világ lön a' nagy természetben, úgy kis világunkban is az értelem sugárai kifeszülésével

*) Valamint a' nap' egyes sugárait a' szírvárvány hét szívére hasogató prisma megett formáltatott szembetűnő színváz mellett, egy másodikat noha sokkal gyengébbet és alig láthatót fedez-fel a' gondos szem, 's valamint egy húr megpendülésével egyszerre, ha bár a' legélesebb fül által is alig megkülönböztethetőleg, több harmóniás hangok együtt hangzanak, úgy majd minden fő ábrázolat mellett, melyet oda fordított figyelniünk tisztán sejtett, számtalan másod rendű képek csúsznak-bé az ideák méretlen tárába, 's ott megragadva alkalom szerént gyakran nem kis hámulásunkra újra tisztán felelevenednek. Csak ezen egy észrevétel további nyomozása hány megfejtetlen pszichologiai tünemény, hány előérzési 's több e' féle titok megmagyarázására nem adna kulcsot kezünkbe?

a' mi előbb homályos ködbe vala burkolva tisztává, a' mi megfoghatatlan — érthetővé, a' mi — de minek keresek más kifejezést mikor egy szó mindent kitesz — az állatt emberré válik. Ezen fényes foganat elérésére, a' természet és emberiség bölcs alkotója, ki mint minden nagy, minden igazi művész, soha sem dicsőbb, nem felségesebb mint az egyszerűségben, két igen csekélynek látszó eszköz segédével él: ezek az eszközök az *egybe hasonlítás* és a' *nyelv* vagy *beszéd*. Az egybe hasonlítás a' dolgok egymásközi arányaival ismerkedtet-meg; a' nyelv pedig ezen arányokat, ezeket a' csak gondolkodó tehetségünkben 's rajtunk kívül nem létező vékony elreppenő párakat megtestesíti, megállandósítja 's így vettetik-meg az emberi okoskodás és tudomány bámulandó alkotmányának alapja, a' kettőnek költsönös hatásával.

A' dolgok arányi közt kettő a' legfontosabb; az egyenlőség és a' különbség; emez egyes, külön képeket, idéákat, amaz közönséges megfogásokat ad. Az emezeket formáló tehetség szorosabban értelemnek hívatik. —

A' megfogásokat a' bennünk lakozó nyugtalan erő újra az 'egyes tárgyakhoz és egymáshoz illegeti, méregeti, egyiket a' másik alá és mellé rendezi, egyezéseket, ellenkezéseket kipuhatólja, 's ezen további munkaságáért *ítélő-tehetség* nevet nyer.

De még ezzel sem elégszik-meg munkás lelkünk' szakadatlan iparkodása, hanem ité-

leteket ítéletekbe kócsólva, egyiket a' má-
sikból igazolva vagy himisítva, számtalan kü-
lönbkülönb alaku lánczozatokban egybesző-
ve menyen okokról okokra, következések-
ről következésekre, és így végetlen sorban
vágjuk 's igyekezik közelíteni a' dolgok', az
idéák eredetéhez, az élet' és saját munkás-
sága végcéljához. Azonban másfelől egy bel-
szózat 's ön végessége érzete sürgeti követ-
keztetései lánczolatját bővégezni, 's szemlé-
lődései alkotmányát egy rendszeres megnyugtató
egészsze kerekíteni. Ezen két ellenkező
végszélek közt az ész vagy okoskodás — a'
hoz képest a' mint irányzatját eltalálja — a'
legdicsőbb, leghaszonárasztóbb, de más rész-
ről a' leggyászosbb és veszedelmesbb ado-
mány lehet az emberiségnek. Csuj

Valamint törvényes párosodásában egy
polgártársai nyugalma és bátorságát bölcs
intézetei, rendszabásai által századokra meg-
erősítő Solont édes fiának vall, úgy zablát-
lan kicsapongásai után egy képzelt republi-
cáját ezer meg ezer ártatlanok vérében fe-
resztő fenevad Maratot vagy Robespierret is
saját, bár idétlen szüleményének lenni nem
tagadhat. Az okoskodás igazi határait kimú-
tató 's így valódi becsét és hatalmát annál
fényesbben kitüntető „Kritik der reinen Ver-
nunft“ 's ön szülőjét gyilkoló, az embert ál-
lattá vagy még méjebbre alatsonító „Sys-
tème de la nature“ vagy „L' homme ma-
chine“ egyformán gyökerezhetnek benne. Szó-
val, ugyan az a' tehetség sziveinket édes

megnyugtató meggyőződéssel 's reményekkel eltöltve mennybe ragadhat, vagy szívetlen, csüggesztő, kétségbeejtő sophismájival velünk a' pokol' kinjait éreztetheti.

Mind ezen-elészámlált tehetségek egybe-közepedéséből nyílik az emberi elme leg-pompásabb virága, származik a' lélek legre-mekebb munkássága, a' magány' hű társa, a' remény' organuma, a' genie' uradalma, a' teremtő fantasía. Ez igazán az a' kincs, melyet a' lopók el nem lopnak, és a' roz-sda meg nem emészt, melyet tőlünk semmi bal eset el nem ragadhat. Ez a' csuda ha-talom, mely a' külvilág' viszontagságaitól 's változásaitól független belvilágot teremt. Ez a' talismán, mely a' Sahara' sivatagait zöl-dellő kies éden né bajolni képes, és mint egy jóltévő északi fény éltünk hoszszu setét éjjét bájló szelid sugáraival világítja. Ez a' min-denható erő a' lélek' egyes tehetségei' mint megannyi elemek' különböző mértékben e-legyedéséhez képest, néha mint örültség, hagymázos képzetek' sajnálásra méltó, jól-lehet nem mindég boldogtalan játékává te-szi birtokosát; másszor, mint enthusiasmus, a' vallásos szenvedő' homlokára a' szurok cse-pegés és tüzes fogók' csipdesései között is mennybe ragadó dicső koronát kerekít; vég-re legtökélyesbb kifejlődésében 's leghármo-niásabb vegyületben, mint genie, szülő an-nya azon szemet legeltető, fület csiklándoz-tató, elmét gyönyörködtető és szívet emelő

remek műveknek, melyeket ezúttal szemlélődésünk tárgyául felvettünk.

De mielőtt e' tárgy' bővebb vizsgálatjához és az előadott elev közelebbi alkalmaztatásához fognék, két ellenvetéssel kell szembe mennem, melyet gondolkodóbb olvasóim részéről várhatok. Ugyan is, némelyek azt mondhatnák, hogy hosszas előzményeimben, vagy eltérni láttatom valódi tárgyamtól, vagy igen széles feneket keritek okoskodásomnak; mások pedig nevezetes hézagnak találhatnák, hogy egy, a' szép művek' bényomásáról szóló értekezésben a' lélek tulajdonai vagy elemei közül kihagytam, vagy kifelejtettem a' *szép érzetét*.

Az első hibáztatásra legyen elég az a' megjegyzés, hogy valamint a' tacticának nem utolsó ága az úgy nevezett terrain-tudomány, 's az ügyes hadvezérnek nemcsak hadi erejít és más segéd eszközeit kell szorosan felszámítani, hanem a' mezőt is, — a' csatapiaztot, hol elválasztó ütközetét megejteni szándékozik — nagy gonddal ki kell kémlelni, hogy operatiojit ahhoz illetve, szerencsés kimenetelt remélhessen. Így nekem is az előadottak kijelelék a' porondot, melyen sok megrögzött bal véleménnyel, sok megfelelő tárgy nélkül szükölködő idéával, 's idéáktól üres szókkal kell bajvívásra szállanom.

A' második rendbeli gáncsolók pedig kéretnek a' következők' megfontolására.

A' szép, egy oly sok és más más nemü, gyakran egymáshoz idegen elemekből

egybeszött és elegyedett ábrázolat, vagy helyesebben egy oly különböző idéákra ruházott kitétel, hogy ha azt egész széles értelmében vesszük, talám a' Pythagoras theoremáját is szépmívnek kell ismernünk, 's egy bizonyos német aestheticus szerzőtől projectált „szakácmesterség' plasticáját“ sem zárhatjuk ki a' szép mesterségek sorából. Ha ellenben minden idegen leplekből kivetkez-teljük, oly hitvány testre akadunk, melynek szűk vállalai nem alkalmasok az aethetica és szépmesterségek theoriája' nehéz terhének elviselésére. Azt sem kell elfelejtenünk, hogy sok hijja még, hogy philosophusink annak definitiojában megegyezzenek, 's általjában akarmely tudományi rendszer egybealkotásával az első idéák' 's elevek' metaphysicai alapítására várakozni sükeretlen késleltetése volna a' tudományos kimivelődésnek, 's káros hátráltatása az előmenetelnek. Ha a' mathematicusok serge, Thalestől és Pythagorásról Gaüssig, alkotmányok' — az igazság' kikeresése legdicsőbb 's legrendületlenebb emléke' — felállítását, ha Newton és Laplace az universon és a' közönséges gravitatio' törvényei kifejtését az űr' és idő' mivoltának metaphysicai meghatározásáig halasztják vala, talám mint az Otomákok dob és réztángyér veréssel kergetnök a' sárkányt, ne hogy a' szép holdvilágot megegye. Vagy ha Napoleon, codexe' szerkeztetésével addig megszünjék, mig ideologusai a' summum bonumot vagy a' status' büntető jusát trans-

cendentalis fessegetéseik' útján megállapít-
 nák, Franciaország még ma is a' törvényi
 's törvény kiszolgáltatási zavar és rendetlen-
 lenség azon siralmas állapotjában sínlenék,
 melyben még annyi, 's közben nagyon ma-
 gasztalt státusokat látunk vesződni.

Most már, a' nevezetesebb akadályoktól
 kitisztított pályámon bátrabban haladva, el-
 sőben is azt a' kérdést teszem: okozhat-é az
 előszámlált lelkierők gyakorlása magában gyö-
 nyörőséget? Gondoljuk-meg mely ellentáll-
 hatatlan, szinte merem mondani: vágygyal-
 sietnek rendeltetéseikre még az érzéketlen
 erők is a' természetben; akármely test, meg-
 kapván az első impulsiót, mely híven meg-
 tartja mozgását s' irányzatját, míg ez újabb
 ellenkező erő által más felé nem intéztetik.
 Nem csak hogy egy földre hullott makkots-
 ka csirája s' szakadatlan dagadva s' neveded-
 ve esztendő ezrek' viharait kiálló 's szám-
 talan generációkat örömeikkel s' fájdalomokkal
 elmulni látó rengeteg cserfává válik, hanem
 egy oly szigorú csirátska gyakran hózzá ké-
 pest oriási gátokon keresztül rontva iporko-
 dik el-érni kifejlődése végczélját. Hát a' vi-
 lág' roppant alkotmánya' minden tagjai mely
 szép renddel, mely fáradhatlan szorgalom-
 mal viszik véghez kiszabott útjaikat. Mind-
 ezek megfontolása, melyért az emberi kimí-
 veltség örökös előképének, a' hajdani Görög
 nemzetnek eleven képzelődése a' természet
 minden erejének értelemmel 's érzéssel, bíró
 igazgatókat ada, — hajlandóvá tehet minket

elhinni, hogy a' lelki erők' munkálódása, minthogy önérzés és tudat járul hozzá, gyönyört okozhat. Vegyük elé rendre mindazáltal a' már megismert lelki erőket, 's átlátjuk hogy a' tapasztalás is igazolni fogja ezen véleményünket.

A' felfogó és ábrázoló tehetség' gyönyöreit ki tagadhatná? midőn szemléli, minő vágygyal kívánnák felölelni a' csecsemő feszülő érzékei az egész világot, minő elragadtatást okoz neki minden kül tárgy' elébe ötlése, minthogy még szűz és gyakorlatlan képző ereje elsőben és újonnan formálja azoknak képeit. De a' meglett korunkat is kíséző újságkivánás bizonyosága hogy ezen örömek egész életünkben sem maradnak ki egészen. Mi egyéb minden utazásnak eredeti 's legelső, mívelt- 's míveletlennel köz kecse, mint a' sűrűbben előnkbe álló új és szokatlán tárgyak által üntalan ébren tartott ábrázoló erő? Az értelem által szerzett gyönyörökről kétkedsz? Nézd ama tudnivágyó serdülő ifjat mely buzgó figyelemmel, mely szent elragadtatással csüng Socratesé ajkain; midőn ez, a' szép', a' jó', a' dicső', az erkölcsiség', az erény, a' szabadság' ideájit törekszik kifejteni serkedő értelmében. Nézd ama' hivatalát lelkiesméretesen értő 's folytató Professort, minő büszke megelégedéssel ad-elő cathedrájában egy általa felfedezett új megfogást vagy szorosbban meghatározott definitiot, mellyel választott és kedvelt tudományát egy lépcsővel feljebb emeltnek

véli.*) Ne felejtse el ama neologust is, ki-
nek örömtől sugárzik arca, midőn egy ed-
digelő csak idegen nyelven ismert ideának a'
nyelv' sajátosságával 's a' dolog valóságával
megegyező új hazai nevet adhat.

Ha az ítélő tehetség' gyakorlása nem e-
gyike volna az emberinem' legkedvesebb fog-
lalatosságainak, mi adna tárgyat a' beszél-
getéseknek; táplálatot az emberszólásnak?
mi időtöltést az assembleéknak, soiréknak,
theázó 's kávézó társaságoknak? Mi tartaná
életben Európa' és Amerika' ezer meg ezer
journálait, újság és hírléveleit? Hogy kap-
nának a' kritikai levelek' szerkeztetői recen-
sens társakat; az ítélőszékek 's nevezetesen
a' juryk bírakat?

Az okoskodás gyönyörűségeire elég bi-
zonyosság azon számtalan tudósok példája,
kiknek éjjeli mécsét több évekig a' hajnal
pirosa halványítja-el, míg felépitik philoso-
phiai rendszereiket, melyeket következőik ta-
lán kevés hónapok alatt és sokkal kisebb fá-
radsággal lerontanak.

Végre ha valaki elég mostohaúl el vol-
na hagyattatva a' természettől, hogy tőlem
kivánja megtudni a' fantasia örömeit, ha vol-
na olyan, kit egy jobb, szebb jövődő tar-

*) Itt, őszintén vallom, meghazudtolta-
tástól félek, mert mintha hallanék sokakat így
szólani-fel: „En is professor volnék de ez az érzés
ismeretlen előttem.“ Csak az a' gondolat vigasztal,
hogy az ilyenek nem olvassák csekély soraimat.

ka képei ébren vagy álmában olykor-olykor nem kecsegtettek, ki soha magának egy édeni belvilágot teremteni 's annak képzetével magát édes szendergésbe ringattatni nem tudta, az ily szerencsétlent, bár tudománya többletével végett, igazítom Akenside vagy Delille remek versezeteire, melyek talán megtehetik azt, a' mire száraz okoskodásomat elégtelennek érzem.

(folytatása következik)

Tudósítás Körösiről.

A' híres magyar nyelv-visgáló Körösi Csoma jelenleg Calcuttában van, a' hova ő a' Himelájára tett útja után vissza tért. Ottan szándékozik a' thibeti nyelv szótárját ánglus magyarázattal és ugyan azon nyelv Grammatikáját, mely sok esztendei munkásságának 's utazásainak gyümölcse, kiadni. — Kezdetben ugyan ezen czéllal Zánglában, Ladakhban a' zankeri kerületben, későbbre Kanumban a' Khanavár tartományban Setledsch vize északi partján, (ezen utolsó helyt 3 esztendeig) múlatott. Meggondolva azt, hogy a' thibeti nyelvet nemzetségek beszéllik kik napnyugotról napkeletre 16 gradusnyi szélességű földön laknak, tisztán látható hogy politikai szempontból véve mely nyomos a' Körösi úr munkálkodása. Ezen kívül még az által a' philológiának, historiának, geographiá-

nak és mythológiának egy új kólcs adódik, egy még ismeretlen kincs' felfedezésére.

A' britanniai kormány köszön még Körösi úrnak egy igen különös diplomatiái irományt (depeche), melyből az Orosz udvarnak *Mahaza schah Runschit Singhez* viseltető barátságos indúlatja legelsőben hivatalos úton megnyilvánosodik. Ezen levelet (depeche) Aga Mehdinek mind orosz követnek kellett volna megadni, a' ki a' Járkundi hegyeken elvesztett, levelei pedig az ánglusok kezébe jutottak, és Körösi úr által lefordítottak. Ezen levél, a' mennyiben végire lehetett járni Pétersburgból volt Napolin és Gróf Nesselrode által aláírva. Jollehet a' szokott udvaris kifejezéséknél és kereskedési ajánlásoknál egyebet nem foglalt magába, mégis a' muszka udvar ezen lépése az ánglusoknak nem kevésé foglalta-el figyelmeket, mivel e' már a' harmadik ily igyekezet, mely a' célhoz nem juthatott. — Körösi úr ezen levelet deák nyelvre fordította Moorcraft úr pedig a' kormánynak küldette-el, a' hol bizonyoson a' Levéltárba tétetett. Ezen kútfőből eredhettek a' brittanus birtokban szárnyaló hírek a' *Runschit Sing* hadi készületeiről, az orosz seregek közeledéséről 'sat.

Ú j T a l á l m á n y.

Rátzkevi Takács Erdős István oly lábravalót készít vászonból melyen semmi város nincs; ez a' Magyar találmányából titkot nem csinál, kirekesztő privilegiumot nem kér.